

Το ασκητικό ήθος

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Η συμμετοχή στη ζωή της Εκκλησίας δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί από κάποιον που περιφρονεί ή αδιαφορεί για την υλική πραγματικότητα, θεωρώντας τη σωτηρία του ανθρώπου άσχετη με την ύλη και τη χρήση του κόσμου.^[1] ^[2] Παράλληλα με το ευχαριστιακό ήθος και όσα ήδη αναφέρθηκαν, η χριστιανική πίστη στηρίζεται και στο ασκητικό ήθος.

Αναζητώντας έναν ορισμό για την άσκηση, θα μπορούσαμε να σημειώσουμε πως σύμφωνα με τον Χρ. Γιανναρά είναι το εγχείρημα που βεβαιώνει την ελευθερία και τη θέληση του ανθρώπου να αρνηθεί την ανταρσία του ατομικού θελήματός του, «μιμούμενος την υπακοή του δεύτερου Αδάμ με την έννοια της πιστότητας στην εικόνα του Θεού που είναι ο Χριστός, της συμμόρφωσης με το Τριαδικό πρωτότυπο της ζωής που αυτός ενσάρκωσε στα όρια της ανθρώπινης φύσης».

Η υπακοή αυτή δεν μπορεί να ορίζεται με την έννοια της υποταγής σε μια εξωτερική νομοθεσία, ούτε να καθορίζεται από μία ηθική. Εξ άλλου, μελετώντας την Καινή Διαθήκη συνειδητοποιούμε πως απουσιάζει η λέξη Ηθική, ενώ εμφανίζεται μόνο η λέξη ευσέβεια, χωρίς πάντως να αποκλείουμε και το ενδεχόμενο των συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών κατ' εκείνη την εποχή.

Αυτό που ζητεί ο Θεός από τον άνθρωπο είναι μέσω της άρνησης της ατομικής

αυτάρκειάς του, και της αντίστασής του στις ορμές της ατομικής αυτοτέλειάς του, να θελήσει να ζήσει αγαπώντας και αγαπώμενος. Με τον τρόπο αυτό τελεί το πρώτο βήμα για τη συμμετοχή του στον καινούριο τρόπο υπάρξεως, στο καινούριο ήθος που εγκαινιάζει ο νέος Αδάμ, ο Χριστός. Η συμμόρφωσή μας στο ήθος αυτό ορίζει την πρακτική ευσέβεια της Εκκλησίας, την άσκηση.^{[3] [4]}

Αναφερόμενος στον ασκητισμό, ο καθηγητής Χρήστος Τερέζης τονίζει ότι συναντάται σε ανώτερα επίπεδα απελευθερωμένης καθαρότητας, και είναι η απάρνηση της πειστικής και συμβατικής βούλησης και όχι ένας μηχανιστικός εξαναγκασμός. Μάλιστα μας εξηγεί ότι «με το να απαρνείται ο άνθρωπος ή να θέτει στα οικεία όριά της τη φυσική βούληση πραγματοποιεί την ελευθερία, που ανακύπτει πλέον ως μια πνευματική θέαση των πραγμάτων».¹³⁸ Τη θέση της άσκησης μέσα στην ορθόδοξη Εκκλησία συναντάμε και στον Χρήστο Γιανναρά, σύμφωνα με τον οποίο δεν είναι ούτε πρέπει ν' αντιμετωπίζεται ως μια ατομική αξιόμισθη πράξη. Δεν αποτελεί επίτευγμα συνέπειας στην τήρηση ενός συγκεκριμένου αντικειμενικού κώδικα συμπεριφοράς. Παρερμηνεία επίσης αποτελεί η αντίληψη ότι ορίζεται ως μια πειθαρχία σε εντολές που ορίζονται από κάποιον απρόσωπο νόμο. Η χριστιανική άσκηση είναι, πριν απ' όλα, ένα εκκλησιαστικό και όχι ένα ατομικό γεγονός^{[5] [6]} και βρίσκει την ολοκλήρωση του σκοπού της μόνο στον χώρο των μυστηρίων της Εκκλησίας.

Τη σύνδεση του ασκητικού ήθους με το ευχαριστιακό επισημαίνει και ο καθηγητής Στ. Γιαγκάζογλου, όταν αναφέρει ότι το ορθόδοξο ήθος της άσκησης, εκκινεί από την ευχαριστιακή θεώρηση του κόσμου και της ζωής. Παράλληλα, τονίζει ότι το ασκητικό ήθος δεν σχετίζεται με τη νομική αντίληψη της ατομικής αρετής, τις αξιόμισθες πράξεις ή την ηθική πειθαρχία για λόγους κοινωνικής ή θρησκευτικής ευπρέπειας. Η άσκηση πηγάζει από ένα ευχαριστιακό υπόβαθρο, χωρίς να εκτρέπεται σε μια πνευματική εκγύμναση και αυτοπειθαρχία.

Και συνεχίζει αναφέροντας πως η άσκηση είναι «η προσωπική εμπειρία της αυθυπέμβασης από κάθε αδιέξοδη εμμονή στην αυτάρκεια της ύπαρξης, είναι το κοινωνικό άνοιγμα του προσώπου στη ζωή της κοινότητας ως συνύπαρξη και σχέση με τα άλλα μέλη του Σώματος του Χριστού, η κατάφαση στη ζωή ως αγάπη και ελευθερία. Η ανθρώπινη προσπάθεια δεν κατορθώνει, παρά μόνο αποδέχεται ελεύθερα και οικειώνεται αγαπητικά τον τρόπο υπάρξεως του Θεού καθώς το ασκητικό ήθος συνιστά κατ' εξοχήν εκκλησιαστικό γεγονός και όχι ατομικό».¹⁴¹ Χαρακτηριστικό του ασκητικού ήθους της Εκκλησίας είναι ότι αρνείται την υποτίμηση του υλικού σώματος προς όφελος της πνευματικά υπέρτερης ψυχής. Η άσκηση αφορά σε όλο τον άνθρωπο ως σώμα και ψυχή, όπως ακριβώς και η σωτηρία αναφέρεται στην ψυχοσωματική ακεραιότητα και πληρότητα του κόσμου.¹⁴²

Σε ορισμένους χριστιανικούς κύκλους, καλλιεργήθηκε μία εσφαλμένη αντίληψη, σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος νομιμοποιείται ως σφετεριστής της κυριότητας του Θεού επί της κτίσης και, κατά συνέπεια, επί των υλικών αγαθών. Με την αντίληψη αυτή η χριστιανική άσκηση έρχεται σε σύγκρουση, καθώς ο άνθρωπος δεν έχει δικαίωμα να προχωρήσει στην κατάκτησή της αδιαφορώντας για την καταστροφή που δύναται να προκαλέσει με τη συμπεριφορά του.¹⁴³ Η όποια συμπεριφορά μας στηριζόμενη στην ανθρώπινη ελευθερία, θεμελιώνεται σε όρια τα οποία ο Δημιουργός έχει θέσει. Η υπέρβαση των ορίων αυτών έχει αναντιλέκτως καταστροφικές συνέπειες.

Σημειώσεις

[1] *Γιανναράς, 1989, σ. 112.*

[2] *Γιανναράς, 1989, σ. 70.*

[3] *Γιανναράς, 1989, σ. 69.*

[4] *Τερέζης, 2002, σ. 48.*

[5] *Γιανναράς, 1989, σ. 140.*

[6] *Γιανναράς, 1989, σ. 178.*

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «Αρχή της Αειφορίας και Ορθόδοξο ήθος: Μία νέα προοπτική στην οικολογική ηθική», του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡ. ΤΣΟΥΡΑΠΑ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Χρήστο Τερέζη

και αξιολογητές τους Νικόλαο Κόϊο και Βασίλειο Φανάρα.